

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چگونه مقاله بنویسیم؟

راهنمایی برای دانشجویان زبان و ادبیات

نایجل فَب؛ آلن دورانت

ترجمه:

دکتر مسعود خوش سلیقه
استاد دانشگاه فردوسی مشهد
دکتر زهرا خزاعی راوری

Fabb, Nigel	فاب، نایجل، ۱۹۵۸ - م	سرشناسه:
چگونه مقاله بنویسیم؟ راهنمایی برای دانشجویان زبان و ادبیات/ نایجل فاب، الین دورانت؛ ترجمه مسعود خوش سلیقه، زهرا خزاعی راوری؛ ویراستار علمی محمودرضا قربان صباغ؛ ویراستار ادبی مصطفی قندهاری، هانیه اسدیپور فعال مشهد.		عنوان و نام پدیدآور:
مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات، ۱۴۰۰.		مشخصات نشر:
۱۵۲ ص. : جدول.		مشخصات ظاهری:
انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد؛ ۷۸۳.		فروست:
ISBN: 978-964-386-476-7		شابک:
	فیبا.	وضعیت فهرست نویسی:
How to write essays and dissertations : a guide for English literature students, 2nd ed, 2005.	عنوان اصلی:	یادداشت:
	کتابنامه: ص. [۱۴۷]-۱۴۹. نامه.	
Criticism -- Authorship -- Handbooks, manuals, etc.	نقدنویسی -- دستنامه‌ها	موضوع:
	ادبیات -- تاریخ و نقد -- نظریه -- دستنامه‌ها	موضوع:
Literature -- History and criticism -- Theory, etc. -- Handbooks, manuals, etc.	پایان نامه‌ها -- نویسندگی -- دستنامه‌ها	موضوع:
Dissertations, Academic -- Authorship -- Handbooks, manuals, etc.	زبان انگلیسی -- معانی و بیان -- دستنامه‌ها	موضوع:
English language -- Rhetoric -- Handbooks, manuals, etc.	مقاله نویسی -- دستنامه‌ها	موضوع:
Essays -- Authorship -- Handbooks, manuals, etc.	گزارش نویسی دانشگاهی -- دستنامه‌ها	موضوع:
Academic writing-- Handbooks, manuals, etc.	دورانت، الین	شناسه افزوده:
Durant, Alan	خوش سلیقه، مسعود، ۱۳۵۷ - مترجم	شناسه افزوده:
Khoshsaligheh, Masood	خزاعی راوری، زهرا، ۱۳۵۷ - مترجم	شناسه افزوده:
Khoezai Ravari, Zahra	قربان صباغ، محمودرضا، ۱۳۵۰ - ، ویراستار	شناسه افزوده:
	دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات.	شناسه افزوده:
	PE۱۴۷۹	رده بندی کنگره:
	۸۰۸/۰۶۶۸	رده بندی دیویی:
	۸۴۷۴۸۱۰	شماره کتابشناسی ملی:

چگونه مقاله بنویسیم؟ (راهنمایی برای دانشجویان زبان و ادبیات)

پدیدآورندگان:	نایجل فَب؛ الین دورانت
ترجمه:	دکتر مسعود خوش سلیقه؛ دکتر زهرا خزاعی راوری
ویراستار علمی:	دکتر محمودرضا قربان صباغ
ویراستار ادبی:	مصطفی قندهاری؛ هانیه اسدیپور فعال مشهد
مشخصات:	وزیری، ۲۰۰ نسخه، چاپ اول، پاییز ۱۴۰۰
چاپ و صحافی:	چاپخانه دقت
بها:	۴۵۰/۰۰۰ ریال
حق چاپ برای انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد محفوظ است.	

مراکز پخش:

فروشگاه و نمایشگاه کتاب پردیس: مشهد، میدان آزادی، دانشگاه فردوسی مشهد، جنب سلف یاس
تلفن: ۳۸۸۰۲۶۶۶ - ۳۸۸۳۳۷۲۷ (۰۵۱)
مؤسسه کتابیران: تهران، خیابان کارگر جنوبی، خیابان لبافی نژاد، بین خیابان فروردین و اردیبهشت، شماره ۲۳۸، تلفن: ۶۶۴۹۴۴۰۹ - ۶۶۴۸۴۷۱۵ (۰۲۱)
مؤسسه دانشیران: تهران، خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت) نبش خیابان نظری، شماره ۱۴۲، تلفکس: ۶۶۴۰۰۲۲۰ - ۶۶۴۰۰۱۴۴ (۰۲۱)

<http://press.um.ac.ir>

Email: press@um.ac.ir

انتشارات
۷۸۳

فهرست مطالب

۷.....	سخن مترجمان.....
۹.....	پیشگفتار.....
۱۳.....	درس ۱. اهمیت نوشتن در مطالعات ادبی.....
۱۴.....	چهار قاعده اساسی.....
۱۷.....	آماده شدن برای کار.....
۱۹.....	درس ۲. نوشتن درباره موضوعی معین.....
۱۹.....	سؤال‌های تشریحی از شما چه می‌خواهند.....
۲۰.....	انواع سؤال مشخص شده.....
۲۲.....	سؤال‌های امتحانی.....
۲۷.....	درس ۳. برنامه‌ریزی برای موضوع.....
۲۷.....	چند سؤال که باید از خودتان پرسید.....
۳۰.....	ساختارمند کردن موضوع انتخابی.....
۳۳.....	انتخاب عنوان مقاله.....
۳۵.....	درس ۴. ارزیاب‌ها چه می‌خواهند؟.....
۳۶.....	معیارهای ارزشیابی.....
۳۸.....	اهداف یادگیری.....
۴۰.....	سؤالات متداول درباره چگونگی نمره‌دهی.....
۴۳.....	تصوّر خواننده به‌عنوان فردی خاص.....
۴۵.....	درس ۵. انتخاب متون اصلی و فرعی.....
۴۵.....	چگونگی انتخاب متون اصلی.....

- ۴۷..... انواع متون اصلی و چگونگی استفاده از آنها
- ۴۹..... چگونه متون ثانویه یا فرعی را انتخاب کنیم؟
- ۵۱..... یادداشت نکات هنگام مطالعه

- ۵۳..... **درس ۶. کمک گرفتن از آثار مرجع، منابع برخط و استاد راهنما**
- ۵۳..... استفاده از متون ثانویه
- ۵۵..... کتب مرجع
- ۵۹..... ثبت منابع
- ۶۰..... مطالعه مطالب یافته شده
- ۶۱..... یادگیری زیر نظر استاد راهنما

- ۶۵..... **درس ۷. پیش نویس اولیه**
- ۶۵..... آغاز نوشتن
- ۶۷..... ایجاد و استفاده از قالبی مشخص
- ۶۸..... نوشتن طرح کلی مقاله

- ۷۳..... **درس ۸. نوشتن بحث مقاله**
- ۷۳..... علت، هم‌پستگی و اتفاق
- ۷۴..... جمع توصیف یا توضیح
- ۷۵..... طبقه‌بندی
- ۷۶..... ارائه مباحث جایگزین
- ۷۷..... آزمایش
- ۷۸..... تشریح پس‌زمینه متون
- ۷۹..... مقایسه متون
- ۸۰..... نوشتن مطلب حول یک واژه

- ۸۳..... **درس ۹. سنجش عناصر مختلف بحث**
- ۸۳..... ادعا، توجیه و پیش‌فرض
- ۸۸..... تعمیم
- ۸۹..... مثال زدن
- ۹۰..... توجه به ساختار و شیوه استدلال

۹۳	درس ۱۰. لحن نوشتار.....
۹۳	سیاق کلام و لحن
۹۷	شیوه خطاب
۹۹	واکنش به لحن‌های خارج از سیاق مرسوم
۱۰۰	آوردن عبارات خارج از سیاق کلام
۱۰۱	بیان سلیقه و ارزش
۱۰۵	درس ۱۱. بازبینی پیش‌نویس مقاله.....
۱۰۵	نشان دادن ساختار مقاله
۱۰۸	راهنماها و حروف ربط
۱۱۰	هدایت خواننده به بخش خاصی از مطلب
۱۱۲	نگهداری پیش‌نویس‌های اولیه یا ازبین‌بردن آن‌ها؟.....
۱۱۵	درس ۱۲. ویرایش ابتدا و انتهای متن.....
۱۱۵	اهمیت پاراگراف اول
۱۱۸	اهمیت پاراگراف پایانی
۱۲۱	ابتدا، انتها و ساختار مقاله
۱۲۳	درس ۱۳. نقل قول.....
۱۲۳	نقل قول و بازنویسی
۱۲۵	نشان دادن منبع سخنان شخص دیگر
۱۲۸	سرقت ادبی
۱۳۱	درس ۱۴. اشتباه در املا، دستور و نشانه‌گذاری.....
۱۳۱	چه چیزی باعث اشتباه می‌شود و چه اهمیتی دارد؟.....
۱۳۳	مشکلات مربوط به دستور زبان
۱۳۳	نشانه‌گذاری و حدود جمله: نقطه، ویرگول و نقطه‌ویرگول
۱۳۷	درس ۱۵. تحویل مقاله.....
۱۳۷	به پایان رساندن در موعد مقرر
۱۳۸	ارزیابی مقاله بعد از نوشتن
۱۳۹	کتاب‌شناسی

۱۴۱ نرم افزارهای مربوط به کتاب شناسی
۱۴۱ پانوشته ها و یادداشت ها
۱۴۱ چکیده یا خلاصه
۱۴۲ فهرست مطالب
۱۴۲ قدردانی ها
۱۴۳ مرحله نهایی پیش از ارائه
۱۴۴ ارزیابی های شفاهی
۱۴۵ انتشار اثر
۱۴۷ کتاب شناسی
۱۵۰ نمایه

press.um.ac.ir

سخن مترجمان

موفقیت تحصیلی در رشته‌های زبان و ادبیات با تفکر موکد و ارتقای مهارت‌های نوشتاری پیوند خورده است و کسب مهارت نوشتن مستلزم فراگیری نوشتن خلاق و دانستن و رعایت اصول و چهارچوب‌های پذیرفته است. از این روست که در اغلب سرفصل‌های رشته‌های زبان‌های خارجی، مقاله‌نویسی گنجانده شده است. تلاش‌هایی نیز برای تهیه مطالب مفید با هدف شناساندن چهارچوب‌های مقاله‌نویسی و راه‌های نوشتن و ارائه علمی متون دیده می‌شود. کتاب پیش‌رو از جمله کتبی است که با همین هدف نوشته شده‌اند. نویسندگان این کتاب سعی کرده‌اند از دانش و تجربه تدریس مقاله‌نویسی بهره بگیرند و مطالب و راهکارهایی پیشنهاد کنند که به‌طور ویژه به کار مقاله‌نویسی و پایان‌نامه‌نویسی می‌آید. از مزایای این کتاب، سادگی بیان مطالب و سازمان‌دهی درست و پرداختن به موضوعات مبتلابه است، چنان‌که مطالبش ممکن است برای همه دانشجویان علاقه‌مند به مقاله‌نویسی و کسانی که این درس را در دانشگاه می‌گذرانند، مفید باشد.

هدف این کتاب چنان‌که نویسندگان اشاره کرده‌اند، ارائه ساده مطالب و آماده‌سازی دانشجویان برای نگارش مقاله‌های کلاسی، مقاله‌های علمی برای مجلات و حتی پایان‌نامه است. این مهم معیار انتخاب و برگردان این اثر بوده است. هنگام ترجمه، سادگی و کاربردی بودن استدلال‌ها و مثال‌ها مدنظر بوده و معیار تصمیم‌گیری‌ها در انتخاب معادل‌ها بوده است تا از هدف غایی کتاب دور نشویم. دلیل دیگر انتخاب این اثر، احساس نیاز به مطالبی ساده و کاربردی در قالب اثری منسجم است که مترجمان به‌واسطه سال‌ها تدریس مقاله‌نویسی در دانشگاه تجربه کرده‌اند. با توجه به اینکه مخاطب این کتاب دانشجویان مقاطع مختلف بوده، زبان نویسنده عاری از واژه‌های بسیار تخصصی و دیرفهم است. مترجمان به این امر واقف بوده و سعی کرده‌اند این نکته را رعایت کنند. چهارچوب کتاب حفظ شده و سعی شده مطالب شفاف و گویا به مخاطب منتقل شود، اما مطالب و مباحث اندکی به‌واسطه زبان محور بودن و مفید نبودن برای خواننده فارسی‌زبان، در ترجمه نیامده‌اند. به‌واسطه همین تغییرات اندک، طیف مخاطبان کتاب گسترده‌تر شده و محتوای آن برای علاقه‌مندان فارسی‌زبان رشته‌های

مختلف از جمله رشته‌های زبان و ادبیات انگلیسی، فارسی، فرانسه، روسی، عربی، آلمانی و غیره مفید خواهد بود. به تبع گسترده‌گی طیف مخاطبان، در ترجمه، واژه «انگلیسی» نیز از عنوان فرعی کتاب حذف شده است.

امید است ترجمه این اثر گامی مؤثر برای رسیدن به موفقیت‌های تحصیلی دانشجویان در نگارش پایان‌نامه‌ها و مقاله‌هایی بهتر و سازنده‌تر باشد.

press.um.ac.ir

پیشگفتار

اگر ادبیات می‌خوانید ناگزیر باید مقاله بنویسید. این مقاله‌ها می‌توانند جواب سؤال امتحان، پروژه‌های کلاسی یا در بعضی موارد تکالیف پایان ترم باشند که طولانی‌اند. اما همه این‌ها در یک ویژگی مشترک‌اند: همه شما را با مشکلی مواجه می‌کنند. اگر در نوشتن مقاله‌هایتان با مشکلی مواجه نشوید، باید در اساس آن شک کنید؛ چون مدرّسان شما به این دلیل انجام این مقالات را برعهده شما گذاشته‌اند که در مواجهه با مسائل و مشکلات پیش‌رو چیزی یاد بگیرید. این کتاب به شما کمک می‌کند مشکلات خود را در مقاله‌نویسی بشناسید و بر آن‌ها فائق آیید.

برای اینکه در ادبیات، مقاله‌نویس خوبی شوید باید خواننده خوبی باشید؛ خواننده‌ای که می‌تواند در متن ادبی کندوکاو کند. همچنین باید بتوانید زمان خود را به‌شیوه‌ای مناسب مدیریت کنید. در این صورت است که می‌توانید از زمان محدود خود بیشترین بهره را ببرید. با این حال، بیش از این دو مهارت، باید راهکارهای تخصصی‌تری برای نوشتن داشته باشید. این کتاب می‌کوشد در پرورش این راهکارها به شما کمک کند.

اما سؤال اینجاست: چرا به جای تمرکز بر روی خلاقیت فردی باید روی راهکارهایی وقت گذاشت که باید یاد گرفته و تمرین شوند؟ پیش از همه، ادبیات به ذهنیت و فردیت کاملاً وابسته بوده و مقاله‌ای تفکرمحور بسیار بیشتر شایسته تشویق است تا مقاله‌ای روشن، سراسر است و اطلاعات‌محور، ولی بدون ویژگی‌ای خاص (بسیاری از نویسندگان اذعان دارند که اهداف و شیوه‌های تحقیق ادبی¹ بازتاب‌دهنده ارزش‌هایی است که در مکان‌ها و زمان‌های مختلف متغیر است. خود ما در کتابی که پیرو این کتاب نوشته‌ایم، مفصل در این باره بحث کرده‌ایم؛ منظور کتاب *شیوه‌های خواندن: مهارت‌های پیشرفته خواندن برای دانشجویان ادبیات انگلیسی*² است). می‌دانیم سخت است بخواهید بین خواندن و قواعد نوشتن ارتباط برقرار کنید. با این حال، دلیل خوبی برای پیگیری و یادگیری راهکارهای مقاله‌نویسی

1. literary studies

2. *Ways of Reading: Advanced reading skills for students of English literature*

وجود دارد: حتی اثری که در آن نویسنده تلاش می‌کند سبک خاص خود را پی بگیرد، از اصولی پیروی می‌کند. اگر می‌خواهید بدون ترس و واهمه، آن آثار را تحسین یا نقد کنید باید بدانید که این قواعد تثبیت شده چه چیزهایی هستند.

این کتاب (چگونه مقاله بنویسیم: راهنمایی برای دانشجویان زبان و ادبیات) در واقع به جای آنکه تجویز کند توصیه می‌کند؛ چرا که به زعم ما پیش‌بینی تمام شیوه‌های ممکن برای ارائه مقاله‌ای خوب ممکن نیست و قواعد تجویزی برای نوشتن، خطرهایی دارد؛ مثلاً مانع ارائه کارهای بکر می‌شود، جلوی تخیل در ادبیات را می‌گیرد، سبک را محدود می‌کند و تحقیقات ادبی را به ارائه محصولی سوق می‌دهد که همگی براساس الگویی یکسان ساخته شده‌اند. بنابراین، در این کتاب سعی ما این نیست که به شما بگوییم چه کار کنید، بلکه به شما ایده‌ها، الگوها و پیشنهادهایی ارائه می‌دهیم تا شما آن‌ها را با آنچه قبلاً انجام می‌داده‌اید و آنچه اکنون انجام می‌دهید مقایسه کنید و تصمیم بگیرید که چه کنید. این توصیه‌های کاربردی همراه با مطالعه مثال‌هایی که در بحث‌های خود می‌آوریم شما را قادر می‌سازد از شیوه‌ها و روش‌های سنتی، بدون لطمه زدن به استعداد نوشتاری شخصی خود، استفاده کنید. در تمام بخش‌ها تناسب پیشنهادهای با شرایط شما را مدنظر داشته‌ایم.

در پانزده درسی که پیش‌رو دارید، قدم به قدم با شما درباره فرایند نوشتن مقاله یا پایان‌نامه کار می‌کنیم. برای هر تکلیفی که ملزم به انجام آن هستید، از درک نکته سؤال گرفته تا تنظیم موضوع و تحویل یک مقاله کامل، براساس تجاربمان به عنوان مدرّس و ارزیاب، شیوه‌هایی ارائه می‌دهیم که بازتاب‌دهنده فرضیات و پیچیدگی‌های تکنیک‌های خاص ذکر شده‌است. کار دیگر، تفسیر همراه با جزئیات درباره مطالب منتخبی است که هدف از ذکر آن‌ها روشن شدن نکات ضعف و قوت شیوه‌های مختلف مقاله‌نویسی است.

مثال‌هایی که برای روشن شدن راهکارهای مقاله‌نویسی از آن‌ها استفاده می‌کنیم از سطوح مختلف انتخاب شده‌اند: مقالات سطح پیشرفته مدرسه، مقالات محوّل شده به دانشجویان دوره لیسانس، پروژه‌ها و پاسخ به امتحانات. گاهی نیز مثال‌هایی از مقالات دانشجویان تحصیلات تکمیلی برای روشن شدن نکته‌ای خاص ذکر شده است. تعدادی از نویسندگان که درباره آثارشان بحث و گفت‌وگو می‌کنیم، بومی و گویشور زبان انگلیسی‌اند، برخی هم این گونه نیستند که به این گروه گویشوران غیربومی گفته می‌شود. مجموعه گسترده این منابع بیانگر دیدگاه ماست مبنی بر اینکه در رشته ادبیات و برای نوشتن مقاله در هر سطحی مشکلات اساسی زیادی وجود دارد. بنابراین بیشتر مطالبی که به شما می‌گوییم، به آماده‌سازی برای نوشتن مقاله‌ای کوتاه برای آزمون پایانی یا حتی به انجام تحقیق مقطع ارشدتان کمک

می‌کند. اگرچه مثال‌ها از دروس و تحقیقات دانشجویی رشته ادبیات انگلیسی انتخاب شده، بیشتر مثال‌ها را می‌توان برای نوشتن مقاله در حوزه‌هایی چون ادبیات زبان‌های دیگر، برخی دروس مطالعات فرهنگی، مطالعات رسانه، تاریخ هنر و دیگر رشته‌های علوم انسانی به کار برد. قواعد و راهکارهایی که در این کتاب ارائه می‌کنیم، به کار تمام دروسی می‌آیند که در آن مقالات ادبی یا تحلیل فرهنگی نوشته می‌شوند.

شایان ذکر است بسیاری از مقالاتی که از آن‌ها نقل قول می‌کنیم، ناتمام‌اند و بسیاری از مثال‌ها از پیش‌نویس‌ها گرفته شده‌اند. اشتباهات بسیاری در این متون دیده می‌شود که هم نویسندگان بومی و هم نویسندگان غیربومی مرتکب شده‌اند. به همین علت این قطعات منتخب برای مقاصد ما مفیدند. اگرچه به دلیل فضا و انسجام، تنها درباره آن ویژگی‌هایی سخن می‌گوییم که به موضوع خاص مورد بحث مربوط می‌شوند. این بدان معنا نیست که بخش‌های دیگری را که بحث نکرده‌ایم، مشکلی ندارند و می‌توانید سرمشق کار خود قرار دهید.

آرزوی ما هنگام نوشتن ویرایش اول این کتاب که بیش از ده سال پیش بود، نشان دادن دو مشکلی بود که غالباً هنگام تدریس با گروه‌های مختلف دانشجویان با آن مواجه می‌شدیم. مشکل اول واکنش‌های مختلف دانشجویان ادبیات بود هنگامی که به برگه‌های خالی یا زمان تحویل تکلیف فکر می‌کردند؛ واکنش‌هایی مثل اظهار ناامیدی یا افسردگی که دانشجویان دچار می‌شد. مشکل دیگر کم‌کاری گسترده دانشجویانی بود که می‌توانستند آثار ادبی را در کلاس جذاب و خلاقانه بخوانند و بحث کنند، اما نوشته‌شان چندان چنگی به دل نمی‌زد، چنان‌که گویی با نوشتن کلاً بیگانه‌اند. ده سال گذشت، اما این مشکلات برطرف نشد و در دومین ویرایش این کتاب همچنان ناچار به ذکر این مشکلات اساسی هستیم. تلاش این بوده تا با روش‌های جدید، درس‌ها را ترکیب کنیم. به این نتیجه رسیدیم که مشکلات سطحی و رایجی که دانشجویان تجربه می‌کنند تغییری نکرده است. بنابراین علاوه بر به‌روزرسانی کلی این کتاب، این فرصت را به‌دست آورده‌ایم که چالش‌های جدید نوشتن مقاله را با تغییر شیوه ارزیابی، استفاده از نرم‌افزار ورد به‌عنوان ابزار اصلی نگارش و ویرایش و استفاده گسترده از منابع اینترنتی همراه کنیم.